KA JINGSHONG KURIM
KA BNENG
BAD
KA PYRTHEI

BY

Mr. SAINBOK [redacted] LYNGKHOI

KA JINGSHONG KURIM KA BNENG BAD KA PYRTHEI

BY

Mr. SAINBOK [redacted] LYNCKHOI
B.SC.(HONOUR) MATHEMATICS
M.A. PHILOSOPHY

First Edition 1999

(Ia ka hok Longtrai la Tyngkai)

This Published with the Financial Assistance from the State Government of Meghalaya.

La shon ha ka *Wanniang Printing Works*
Mawkhar, Main Road Shillong

NA U NONGTHOH
SHA KI NONG PULE BAIEIT

Nga ainguh ia u Nongthaw ba u la btien ia nga na ka ing khunswet khun rangli shaduh shane sha kliar, ba ngan nang ban thoh ban pule, Khamtam eh ba u la lam lynti lyngba ki jingmut jingpyrkhat jong nga, ba ngan ia shim bynta lem ha kane ka lyngpung ka thoh ka tar u khasi. Nga kwah ban pashat jingmut khyndiat balei nga thoh ia kane ka kot. Lyngba ki jingiohi ki jong nga, ia ka pyrthei ka mariang, ia ka imlang ka sahlang, ka jingsdang ka jing jingpait jingpra ki longing longsem, ka jinghiar dor ka long briew man briew, kaba la ktah palat ianga, haba nga peit ia la ka jong ka jait bynriew u khun khasi k hara.Ka ne ka la pynpuson ianga synia bad sngi, kumta nga la thoh ia kane ka kot tang ban. ia pashat jingmut lem ia la ki paradoh parasnam ban nang kumno ban phikir ban long ki ba peit ngor. Khatduh lyngba kane ka kot nga ngen kan pynpyrkhat kaei kaba ngi dei ban leh.

Na ka liang jong u nongthoh, nga long u ba la khoi ban pdiang lada don kiba ia ai jingmut lem khnang ba ngan lah ban nang pynbha bad pynjlieh shuh shuh ha ka sien shon ka kan dang wan. Nga pan map ruh na phi, ki nongpule, lada phi shem ba kane ka kot kam pat shym la pynhun iaphi.

SHA KI BA HA ING HA SEM

Ngam lah khlem da phah ka jing khublei kyr -pang ia I Mei jongnga, I Kong Tindiabon Lyngkhoi, wat la i la khlad noh naduh ki sngi jinglong khynnah jongnga nga ai khublei ia i pa jongnga i Bah Soliwel Nongsiej nga ai khublei ruh ia ki hynmen ki para jong nga baroh na -mar ki jingbha jongphi ba phi la pynheh pynsan ia ka longrynieng ka jongnga phi la aiti ialade na ka bynta ban pynnang pynstad ia nga, kat haduh une u pud ba nga lah ban ia shim bynta lem ha kane ka madan jong ka thoh ka tar u Khasi. Nga kyrmen skhem lyngba ki jingkitbok kit- rwiang ki jong phi, ngan rah ia ka nam nongjop ha kane ka thong. Khatduh khatwai, ngam lah ban siew kylliang ia phi i mei i pa, ki hynmen ki para, hynrei tang ki jing khublei nga phah sha phi.

To U Blei un don ryngkat lem bad phi.
Khublei Shibun

Na u Nongthoh jong ka kot

Dated -: Mawten (Mawkyrwat)
The - 19th-Sept-1999

KA JINGSHONGKURIM KA BNENG BAD KA PYRTHEI.

U SAINBOK [redacted] LYNGKHOI·

TANG TIAK KUM KA JINGKYNTHOH

Kino kino ki khana khamtam kito kiba mih na ki khana parom (folktales) ne ki khanatang (Mynths) ki mih na ka bor ka jingmutdur. Kane ka bor - jinglong (Quality) ka dei ka atiar bah ha ka thoh 'Khana' kaba mut kano kano ka jait khana. Haba ngi pule ia kine ki khana, ha kane ka thup ngin shem ba ki long kiba 'sngew-pher' ne 'sngew thamula' kumban shu ong noh. Hynrei la kumno kumno ki rah ia ngi sha kata ka pyrthei ka 'jingmutdur' lada ka jongngi ne ka jong u nongthoh. Ha ka thoh ka tar ym don lain, ban khang ha ka jingpyndonkam ia ka bor ka jingmutdur bad uno uno u nongthoh u iaid lait lan ha kane ka liang. Hynrei kaei kaba donkam ka dei mangi ki nongpule lada ngi pdiang ne kyntait, suhkhlieh lang ha ki jingmutdur jong u ne per tang ha ki sla um jong kita ki khana - mutdur jong u.

La kumno kumno sngew phylla ba na ki shympriahti u nongpule saians la mih ka bor mutdur kaba ngi pyrkhat ka dei tang ka jong kito kiba phyrnop ialade ha ka litereshor. La katta ruh ka snap jong ka saians ka paw hi namar u nongthoh u 'wad jubab' ia ki 'balei' ha ka tnad-pule jong ka 'Folklore' ngi ju khot ruh ia kum kine ki khana ki 'actiological stories' :—

Nga kyrmen ba kane ka jingsdang kan kylla long ha u nongthoh ka jingbteng shuh shuh sha ki kam thoh kam tar jong u ha ka lawei.

Tang ka jingkitbok kitrwiang.

Dr. Bevan L. Swer
Professor
Deptt. of Khasi N.E.H.U

the 9th. Oct. '99

SHI KYNTIEN AR-KYNTIEN

Katno nga 'sngewtynnad ban tip bad iohi ba u Babu Sainbok S[illegible] Lyngkhoi uwei[illegible]a kiba ia pule ryngkat ha College ban University u la kloi ban pynmih ia kane ka kot "Ka Jingshong Kurim Ka Bneng bad ka Pyrthei." Kumba ka long ia kiba bun na ngi, ngi ia pyrkhat khim palat. Ngi ia ap khmih lynti kliaw tang ia kito kiba ia pule M.A. ha ka "Khasi" ne "English" ba kip lah ban pynmih kum kine ki kot. Hynrei u Babu "Sian" u la ai ka nuksa kaba paka bha tam ia ngi baroh ba ngi lah ban ia pynnoh syniang ha kiba bun ki rukum ban pynroi bad pynriewspah ia ka thoh ka tar ha kane ka Ri jong ngi, wat lada ngi ia pule da kiwei pat ki subject kum ka philosophy da u Babu Sian. Wat lada lehse la don shibun kum kine ki kot "Khana Lyngkot", hynrei kane ka long shisha ka ba kham pher. Ngi donkam palat mynta ha kane ka por jong ngi ban ia pynnoh synniang kumne ban pynim bad tei ia la ka jaidbynriew. Nga shim namarkata, ia kane ka lad ban duwai kitbok kitrwiang ba u Babu Sian (as science/ maths teacher) un nangkiew ha la ki kam kiba ka Ri bad ka Jaidbynriew jong ngi kan ioh shibun ki jingmyntoi. U Blei Nongbuh Nongthaw ruh un nang kyrkhu kyrdoh bad btien lynti shuh shuh ia phi ba phin lah ban leh ia shibun ki kam ba khraw bad sah pyrto na ka bynta kane ka Ri.

Uba Sngewsarong ia la ka Ri,

Bah S. D. Tyngsong
Lecturer, Commerce Deptt.
Kiang Nangbah Govt.College,
Jowai.

Dated Lummawbah (Shillong)
30 tarik u Nailur 1999.

MASSAGE

Katno nga sngewsarong ia la ka kur ka jaid haba ki mih kiba kum i bah Sain Lyngkhoi, ban paw ialade ha khmat ka pyrthei da kaba sei ia la ka jong ka sap ka phong. I bah Sainbok Sain Lyngkhoi i longaba nyngkong eh na ka kpoh jong gi, i ba la lah ba sei madan ialade ha ka lympung ka thoh ka tar.

Nga kwah ban iathuh khyndiat sha phi ki nongpule baieit shaphang i bah Sainbok Sain Lyngkhoi. La kha ia i Bah Sain Lyngkhoi ha ka 30 tarik Bnai May, hapoh ka shnong Mawten. U la sdang iaka jingpule jong u hapoh ka D.C.L.P. School Mawten, ha ka por mynstep. I la pyndep ia ka H.S.L.C. hapoh ka Maharam Govt. High School ha ka Ist Division u la join ia ka P.U. (Sc) hapoh St.Anthony's College u la pass ia ka B.Sc Honours(Mathematic) napoh Shillong College nangta u la pyndep ruh iaka M.A. ha ka philosophy na ka N.E.H.U naduh ki sngi ka jinglong khynnah I Bah Sainbok Sain Lyngkhoi, i long i briew iba sngewtynnad ban shong bad im marwei, um ju kwah ban ia im saithma bad ki para khynnah, u long u briew uba puson bad pyrkhat jylliew bha ia kiei kiei, ka lok ka ba u ieit tam ban ia ieid marsyndah ka jei ka kot, Ngam ju shem ia u ha ki sngi jinglong khynnah ryngkat bad ki para khynnah hynrei lait tang bad ka kot. Wat haduh myn-ta u long u briew uba ieit ia ki jingpule. Haba lait na ki jingpule kot bad ki kam. I bah Sain i long iba bang bha ban ia syllok jar jar bad ka Mariang.

Nga ai khublei ia i ba im shim la tyngkai ialade wat hapdeng ki jingeh ba bun jait. Hynrei i la lah ban pynmih pyrthei ia kane ka kot "Ka Jingshong Kurim Ka Bneng Bad Ka Pyrthei".

Khatduh khatwai 'Sain' ngam don ei ei ban ai, hynrei tang ki jingkhublei, ia phi. ba phin ioh ka met ba koit ba khiah, ba phin nangkiew shaphrang ha ki jingpyrshang jong phi baroh.

Na u Hynmen baieit

Mr WONDERFUL LYNGKHOI
MAWTEN .P.O MAWKYRWAT.

KI LYNNONG

BYNTA - 1

KA JINGSHONGKURIM JONG KA BNENG BAD KA PYRTHEI

U Babakhlichtam (Supernatural) u thaw ia u syiem ba khraw ban shynshar shatei sha jrong. U ne u syiem u long u ba bhabriew bad ba itynnat, u la jer kyrteng ia une u syiem u Bneng (heaven). Ka hima ba shynshar u ne u Bneng ka long kaba iar haduh katta, katta. Dei na ka nam bad ka burom jong u ne u syiem, ba haduh mynta ki khot ia ka bynta ba shatei sha-jrong KA BNENG ka hima ba haneng. U Babakhlieh tam u thaw ruh ia ka Syiem ban shynshar ia ka bynta ba shapoh (Lower surface). Ka long ka syiem kaba bhabriew haduh katta katta bad yn ym lah ban nujor bad no bad no ha kine ki sngi. U la jer kyrteng ia ka, Ka PYRTHEI (earth) Une u syiem nangtei na jrong u la peit ia ka Syiem, katno ka jingbhabriew um lah shuh ban mutdur. Ka long ka syiem kaba lah ban shynshar iala ka hima. Ki paitbah kiba shong hapoh ka hima jong ka, ki im suk, im sain ka long ka syiem kaba prohjabieng, kaba sngur, bad ba khuid. Ka shynshar hok, kam tip ia ka thok, ka bishar hok, kam niew shilliang khmat iano iano.

U syiem (heaven) u la iapmat ia kane ka syiem (pyrthei), ka jinglong jong ka, ka la pynshoh bieit ia u syiem ba khraw. Nangtei na jrong u la peit ieit ia ka u da iai ap, lano kan poi ka por, ba kan don ha syndah jong u man ka sngi. Kane ka syiem, wat ha ki por ba khim namar ka jingbun kam ia ki kam hima sima, ka da pyllait por khnang, ka shong bad ka khmieh shatei sha jrong, sha u ne u syiem uba bhabriew u ba dap main shynrang, bad uba sngur jing-

long.

Ha kawei ka sngi, u syiem u la khot ia u Lum SHILLONG, u wei na ki rangbahshipai ka suin, u la ong kumne. "Ko Lum Shillong, me long u ba hapoh jong ka jingpyniaid jong nga, hynrei nga niew ruh ia me kum u para lok jong nga. Peit shane", la ong u syiem. "Me i ka thie ka pyrthei, ngam tip balei kala ring ia ki khmat bad jingmut jingpyrkhat jong nga. Mynta ngam lah leh ei ei shuh lada ngam pat ioh ban kylli ia ka. Te me mynta, khie leit ban ai ia ka-ne ka shithi", bad u da ong ia u lum shillong. "Lada ka pyrthei kan pdiang ia ka jingtyrwa jong nga, ngan ai ia me ban shynshar ia ka KI KHASI" U LUM SHILLONG u la kyntait ia kane, ha kaba nyngkong. U la ong ia syiem, "ka long kaba eh ia ka pyrthei ba kan shah ia nga ban shynshar ia ka KI KHASI, watla kan pdiang ia ka jingtyrwa jong phi". Hynrei U Syiem u la ong ia u Lum Shillong, "Peit shane, lada ka pyrthei kan pdiang ia nga, kum u baieit jong ka, bad yn da ka la ia shong bad nga, ka pyrthei kan ym don por shuh, namar ngan buh ia ka, halor ka khet jong nga, ba kan long ka nongai buit ai bor ia nga". Kumta u Lum Shillong u la kohnguh ia ka hukum u Syiem.

U Lum Shillong, u la wan hiar nangtei na jrong, bad u la leit sha pyrthei. Ka Pyrthei tang shu ioh pdiang ia ka shithi na u Syiem, katno ka la sngewkmen bad ka la pdiang ia ka jingtyrwa U Syiem. U Lum Shillong u la leit rah ia ka khubor sha u syiem lyngba ka shithi ba ka la phah sha u syiem. Haba u syiem u la tip ba ka pyrthei (queen) ka la pdiang ia ka jingtyrwa jong u, u la pynbeit ban leit ia kynduh ia ka pyrthei. Ula hukum ia ka Thaphawa, ka Nongshna jingkieng ba tbit tam (Engineer) ban

shna ia ka jingkieng na ka bynta ba un leit ia kynduh ia ka pyrthei Ka Thapbawa bad ki nongtrei jong ka, ki la tei ia ka jingkiengksiar ban pyniasoh ia ka tei ka Suin bad ka Khyndew. Ka Thapbawa ynda ka la dep ban tei ia kane ka jingkieng ka la kyrpad ia u syiem ban shah ia ka ba kan sah noh hangne ha tbian, u syiem ruh u la shah sngewbha ia ka.

U Syiem ynda ka Thapbawa ka la dep tei ia ka jingkieng, u la khot ia u Lum Shillong bad u la ong ia u. "Ko Lum Shillong, khie leit sha thie sha tbian, ong ia ka pyrthei ba ngan wan ban ia kynduh ia ka". Ka Syiem ka la phah ktien sha u Baieit jong ka, lyngba u Lum Shillong ba kan sa ap ia u, ha 'kawei ka jaka. U Syiem (heaven) u la wan ban hiar lyngba kane ka jingkieng ksiar. Ula iuh kjat nyngkong eh halor u Lum SOHPETBNENG. Ka pyrthei (queen) ka la ap ia la u baieit jong ka ha pyntha baiar bad ba itynnad bha. Hangthie ha ki thain Ri-Bhoi kaba ki khot mynta ka UMROI. Kane ka la kylla long mynta kawei na ki jaka sangeh Eroplane ba heh tam mynta ha Ri Khasi.

U Syiem, na u lum sohpetbneng, u la leit ban ia shem bad la ka jong ka baieit jong u ha Umroi, U Syiem bad ka pyrthei (Queen) ki la ia shong arngut, hangta, ki la ia teh ka Jutang hapdeng jong ki. Katba ki dang, ia shongkai, u Syiem u da thiah halor ki khohsiew jong ka katba u dang thiah, ki khmat jongu ki peit sha ka, bad u phla ruh ia ka jingieit ba sngur jong u. U la ong, sha la ka baieit "Ngam don shuh kiwei pat kiba nga kham ieit, phi long i ba nyngkong eh ba nga shoh jingieit, bad dei tang ma phi, nga i ba phi lóng i ba bit ban ia shong ia sah lang bad nga haduh kaba kut, te baieit ha to phi pdiang ia nga haduh ka mynsiem. bad ka

dohnud baroh''. 'Baieit' ong ka pyrthei, da kaba kdup ieit ia u "ngam lah khlem da phla, haphi naduh ba phim pat phah ia u Lum Shillong ban ai ka shithi jong phi sha nga, nga ju pyllait por man ka sngi ban peit ia phi shatei sha jrong. Katno nga angnud ba lada plie ka lad ngan ioh ban ia sah ryngkat bad phi. Nga ia thuh hok ha phi ba nga ieit eh tang ia phi bad ngan ieit ruh tang-ia phi. Hynrei kawei ngam lah khlem da pynpaw ha phi, ioh lehse phi shet shukor noh ia nga hadien, te shaei ngan leit, hangno ngan phet, lada phi shet kylla, ngam tip aiu kan jia ia nga hynrei tang kawei nga tip. ngan sa dam lut ka bor jingstad baroh ia kaba u Bahakhliehtam u la ai ha nga''.

U Syiem, katno u sngewhun ban ioh sngew ia ki kyntien na ka baieit jong u. U ong ia ka, "Pyrthei baieit jong nga, peit shane, ngan ong ia phi, ka jingieit ka iaid ryngkat bad ka jingaitilut, haba la aitilut kin mih ki jingjynjar, haba khlem don ki jingjynjar ym don jingieit." Na mar katta ong u Syiem, "wat hapdeng ki jing-jynjar ngan ieit tang ia phi, haduh ba ngan da ioh ban ia donryngkat bad phi."

Ka por kam shah shuh, u Syiem u la dei ban leit phai noh sha la iing. Ka pyrthei (Queen) ka la leit ban synran ia u, ki la iaid lyngba kiranap jong u lum Dieugiei hada ki la poi ha u lum sohpetbneng, hatrai ka jingkieng ksiar. U Syiem bad ka pyrthei ki la ia shongkai arngut shuwa ba u Syiem un leit kiew noh shatei shaneng. Nangta ka pyrthei (Queen) ka la kyrpad ia u Syiem ka la ong, "ko Syiem lada long ka mon jong phi, nga da kyrpad eh iaphi, ba phin sngewbha ban shah ia ki briew jong nga ba kin kiew kin hiar lyngba kane ka jingkieng, lada ki briew jong nga ki don kam''. U

syiem u la ong ia ka, namar ka jingieit jong nga ia phi, bad kum ka dak jong ka jingaitilut jong nga ha phi, ma phi bad ki briew jong phi, to pyndonkam ia ka katba phi sngewbit." U la ong ruh, "kumba nga la ieit ia phi, ka dei ia nga, ba ngan ieit ia ki briew jong phi." Dei na kane ka daw ba ki Khasi jong ngi, ki la ioh lad ban leit thaw iing shatei sha jrong. Ki da ia thiah ia dem shatei shajrong bad wan ban trei ban ktah sha thian.

Kumne ki iaid ki sngi ki snem, ka jingiaieit hapdeng u syiem bad pyrthei ka nang khraw nang khraw. ki da ia hiar ia kiew lyngba kane ka jingkieng. Ka Syiem(Pyrthei) teng teng ka leit kiew shatei ban ia kynduh ia la u baieit. Hapdeng ka jingieit ka ba la pyllun bha kat haduh ba ym lah ban batai wat u Bahakhliehtam, katno u itynnad ia ka jingiaieit ba sngur, ba shida jong ki u iai ap khmih lynti lano kan poi ka por ba un ioh ban ban pynskhem bad ban pynkyntang ia ka jingia pynhiar synjat jong ki.

Kyndit, kyndit u lyoh ba dum u tap ia ki, katba u Syiem u dang don shatei shajrong, bad ka pyr-thei (Queen) ka don hangne ha khyndew. u Jumai u wei na ki Ryngbah shipai ka pyrthei (Queen), u la i bishni ia kane, ka jingiaieid hapd-eng u Syiem (heaven) bad pyrthei. U thmu ban pynpra ia kane ka jingkieng ksiar, khnang ba u Syiem un ym lah shuh ban ia kynduh ia ka pyr-thei. u la pynkhih ia ka khyndew, kiba shong ha poh ka hima jong ka pyrthei (Queen) ki la her syrngiew lut. Ka pyrthei ka la lynga, ka la pisa, kumno kan leh.

U syiem nangtei na jrong, haba u la tip ia kane lyngba ki khun bynriew bawan sah shatei sha

jrong, u la bitar shla, u la hukum ia u shipai ryngbah ka Syiem. U lum Shillong, ban lum ia ki shipai ki swar jong u bad u la ai ka hukum ba n ialeh pyrshah ia u ne u nongshun. ki npyllait ruh ia ka jinglyniar ka baieit eh jong u ka pyrthei. U lum shillong bad ka pyrthei. u lum shillong bad ka kynhun shipai, nangtei na jrong ki la hiar ha shiteng jong ka suin. Ki la siat da ki khnam ding bad ka dang iai sah haduh mynta ha ka durjong ka Leilieh. u pyrthat u wei na ki heh shipai u syiem, u ba ialam ia kawei ka kynhun, u la hukum ban siat da ki tub ki man ka jingsawa ka la riew hangtei ha suin, dei na kane ka daw, ngi iohsngew mynta ia ka jingsawa hadien ka lielieh. U jumai watla katta ruh um pyrdem ia lade. u kwah ban pynjop thiaw ia ka jingiaieit hapdeng u syiem bad ka pyrthei (Queen) Ha kaba khatdun, u lum Shillong u la hukum ban pynhap da u atombombs. Dei ruh na kane ka daw ba haduh mynta u dang iai sah ha ka dur jong u phria. Kumta u jumai um don bor shuh bad u la pyndem ialade hakhmat u syiem bad ka pyrthei.

U syiem haba u la jop ia u jumai u la wan hiar sha kane ka khyndew ban ia shem ia la i baieit jong u. Ka pyrthei (Queen) tang shu iohi ia u la u baieit, ka la mareh bad kdup ieit ia u. Ki ummat ki tuid na ki khmat jong ka. Ki la ia kdup kat haduh ba kim lah shuh ban ia pyllait shiphang. U syiem namar n la iohi ia ki jynjar bad ki ummat kthang kiba tuid na ki khmat jong ka. U tip shai, ba ka iam namar ki ki jingeh, bad namar ka tieng ioh kan poi ka por ba kan duh ia la ubaieit eh jong ka. u syiem u la ong ia ka pyrthei, 'Nga la iohi ia ki jingeh jong phi, ki diengpyngkiang; bad shibun kiba thmu ban pynpra noh ia ka jingiaieit ba shisha

jong ngi. 'Mynta baieit,' la ong u syiem, "ngam kwah shuh ban dang pynkhuslai ia phi nga kwah ban iashong ia sah noh ryngkat, phin don ryngkat, bad nga, ngan ker ngan da ia phi na ki jingeh bad jing ma baroh. "ka pyrthei tang shu iohsngew ia ki kyntien na la u baieit, sa shisien ki unmat kmen ki la tuid biang na ki khmat jong ka," ka la phai ktien ruh sha u syiem, da ki sur kiba jem. ka sawa kum ka lyer pyngngad ba beh jai jai ka da ong," tang ia ka ta kein ieit nga da kwah, lano phi ong ngin pyndep noh ia ka jingkyntiew kurim? shisha wat hapdeng ki jingjynjar ym lah shuh mano mano ban dang pyniakhlad ia nga. Kumba nga la rai, nga la rai. Hynrei nga sheptieng ioh leh-se ngan shu shah set slung ia lade ha ki nong-shun, bad phi phin ym lait lynti shuh."

U Syiem da kaba bat ia ki kti jong ka, u la ,ong ruh "ko baieit jong nga kawei nga kwah ban ong ia phi ha shuwa, ba ngan ia shong bad phi," " ong seh ieit la phai ktien ka pyrthei, u da ong, ngam lah"ban klet ia kaei ba nga la kular ha u lum shillong, ha ka por ba nga phah ia u, ba un wan ban ai ka shithi tyrwa jong nga ia phi, nga lakular ia u ba lada phi phin pdiang ia ka jingtyrwa jong nga,ngan ai ia u ba un shynshar ia ka Ri Khasi". 'ko ieit' ong u syiem" hato phi kloi ban pdiang ia kane" ka pyrthei(Queen) namar ka jingieit ba sngur jong ka ia la u baieit, ka la kohnguh da kaba sngur mynsiem, ka da ong, "ia kaei kaba phi la kular, bad ia kaei kaba phi dankam, nga kloi ban leh ia kiei kiei baroh namar jong phi. ngan ieit ngan burom ia phi haduh kaba kut bad dei ma phi ban pyniaid ia nga nadong shadong."

U Syiem(heaven) bad ka pyrthei (Earth) ki

la ia pynkhreh ban ia poi kha, ki la ia leit sha u bahakhliehtam(Supernatural) ba un buh ia ka por ka jing iapynhiar synjat hapdeng jong ki. Haba u Bahakhliehtam u la pynbieit ia ka sngi kyntiew kurim, u syiem bad ka pyrthei. Ki la pynkhreh ia ka jingkhawai kaba hehbha. Ki la khot sngewbha ia baroh kiba don haka kima jong ki. U Siem u la hukum ia ki shakri ban pyn riam pynphuh pynphieng ia ka iing ka sem jong u hangtei haneng, tang da ki khlur ba phyrnai. Ka Syiem (Earth, ka la hukum ia ki nongtrei jong ka ba kin pynitynnad (adrone) ia ka iing jong ka da ki jingthung ba don ki rong ki rup suda.

Ha shwa ban poi ka sngi iathoh shongkurim u syiem (heaven) u wan hiar nangtei ban wan iakynduh ia ka pyrthei(Queen). Katno u ityn nad ia ka jingpynkhreh jongka. Ka jingphuh jingphieng ka iing ka sem. Hadien katto katne por, ki la ia mih arngut na ka iing jong ka bad ki la ia iaid kai sawdong ka Ri khasi. Ynda ka por ka la dei ia u syiemba un leit phai noh. Ka Syiem ka la leit on ia u haduh ban da poi halor u lum sohpetbneng. Ha shwa ba u syiem un kiew noh shatei, sha jrong, katba ki dang ia shongkai ha une u lum ki la ia phai dien ia ki por bakmen katba ki dang iaiaid ia ki ranap u lum Diengiei. Ki la ia pur khana ruh shak ito ki por ba ki ia kynduh nyngkong ha ka pyntha baiar ha Umroi. Bad khamtam eh ia kito ki sngi ba dum, ha kaba u jumai u mut ban pynpra ia ka jing iaieid jong ki, kim lah ban mutdur kaei kadaw bad balei u jumai u kwah ban khanglad ia ka jingiaieid jong ki, kim lah ban mutdur kaei ka daw bad balei ba u jumai u kwah ban khang lad ia ka jingiaieid jong ki, bad banpynjot noh kat ia ka jingitynnad kane ka jingkieng ksiar ki ia ong arngut. U syiem katba u dang iashong

haugta u la puson shaphang kane bad u la ong "peit ko pyrthei wat mynta ruh ka long kaba ma ioh lehse u jumai un dang iai ap ban pynpu -lom ia ka sngi iathoh shongkurim jong ngi. Lane ioh-lehse don mano mano ba i bishni, kin sa pynklumar ha kato ka sngi," ka pyrthei ha ba ka la iohsngew ia kane na u baicit jong ka, ka la kyndit, namar lada u jumai un lah ban pynjot ia kane ka jingkieng ksiar u syiem un ym lait lyrti shuh ha katei ka sngi. Kumta ka pyrthei ka la buh ia u shipai rangbah jong ka u lum Himalaya ban syntiat ia u jumai lane ioh lehse don mano mano ba thmu ban pynklumar ia ka sngi iathoh shongkurim jong ki. U syiem u la khublei ia la ka baicit, ki la ia kdup ieit iwei ia i wei, u syiem u la kiew-noh shatei shaphang, bad u la ong ha ka pyrthei ngan sa wan tad haduh ka sngi iathoh." Ka pyrthei ruh ka la leit phai noh sha la iing.

Ha ka sngi iathoh shongkurim, u syiem (heaven) u la phong ka pansngiat ba phyrnai halor ka khlieh jong u kane ka dang iai sah ha duh mynta mynne ha ka dur jong ka sngi u la phong ha ki kjat jong u da ki juti ba la shna da ka tama ba rem dor bha silver shoes). Ha kine ki sngi kine ki juti jong u ki dang iai sah ha ka dur jong u Bnai (Moon). Lada ngi peit bniah ngi iohi shai bha ha ka por ba byllun bnai, ia ka dak jong kine ki juti.

Ka syiem kala pynriam ia lade da ki syntiew ba itynnad (beauty flower). U syiem (heaven) naugtei na jrong u la wan hiar, ha ka sngi iathoh shongkurim lyngba kane ka jingkieng ksiar, u Bahakhliehtam (supernatural), ha ka sngi kumba u la buh, u la teh ka jutang jong ka jingiathoh shongkurim ba khuid ha-

pdeng u Bneng bad ka pyrthei. U Bahakhliehtam u da ai ia ka kitab ba khuid ha u syiem bad ka pyrthei, ba kin ai ia ka kular jong ki kumba la thoh ha kane ka kitab. Ka pyrthei (earth) bad u Syiem (heaven) ki ia shim ia ka ka smai ha khmat jong u Bahakhliehtam (super natural) bad ki paitbah kida sakhi ia kane ka ia pynhiar synjat jong ki.

U syiem u la shim ia ka kitab, bad u da ai ia la ka kular sha ka pyrthei, 'Nga u Bneng (heaven) u syiem jong ka suin, ha khmat u Bahakhliehtam bad ki paitbah baroh, nga ai la ka kular ha phi ka pyrthei, ba naduh mynta ngan long u tnga jong phi, ngan ieit, ngan burom ngan ri, ngan sumar, ngan kit, ngan bah, la hapdeng ki jingeh ne jingjynjar, junom la junom'.

Ka pyrthei ruh, ka la shim ia ka kitab bad ka la ai ia ka kular sha u Baieit jong ka u bneng. 'Nga ka pyrthei, ka syiem jong ka khyndew, ha khmat jong u bahakhliehtam bad ki paitbah baroh, nga ai la ka kular, ba naduh mynta ngan long ka tnga jong phi, ngan ieit, ngan burom, ngan ri, ngan sumar, ia phi la ha ha ka shitom shipa ne ha ki jynjar bad khuslai, junom la junom.'

Haba u syiem (heaven) bad ka pyrthei (Earth) ki la dep ban shim ia ka smai ha khmat U bahakhlieh u syiem u la ai ia ka satti ksiar, ha u Bahakhliehtam. U bahakhliehtam u la pyn kyntang ia ka, bad u syiem u la pyndeng ia ka ha ka pyrthei, dei na kane ba haduh mynta ka dang iai sah, ha dur ka krem pubon. Ka don mynta ha Sohra. U bahakhliehtam u da ai ruh ia kane ka kitab bakhuid ha kaba la thoh lut ia

ia kiei kiei baroh, sha ka pyrthei ba kan ri kan suman ia ka.

U bahakhliehtam(Supernatural) u la thang bad pynher ia u rocket ban pyndonbu -rom ia ki. Dei na kane ngi iohi mynta ia u lur mehding u la synreit ruh da ka umkhuid ban sait ia ka pap ka sang. Nangne kein, haduh mynta wat ha ka por ba rang bad phyrnai bha ka bneng u lapraw u hap. Ka dei ka umkhuid jong u bahakhliehtam hynrei mynta ngi khot u slap. U bahakhliehtam u da kular ruh ha kane ka por, u da ong, "Namar ka jingkhuid jong phi, u Bneng bad ka pyrthei, ngan iai synreit bad iai pynkhuid ia ka pap ka sang lynter ki sngi Wat ha ki khun ki ksiew jong phi pateng la pateng.'

U Bahakhliehtam; haba u la pyndep lut ia kine kiei kiei baroh, ki paitbah ki la ia ieng bad u bahakhliehtam u la pynbna "Naduh mynta ka pyrthei bad u Bneng ki la ialong kawei kadoh kawei ka snam yn ym lah shuh ban pyniakhlad mano mano tad haduh ka jingiap hi kan pyniakhlad.'' Katba ki dang ia ieng Ki sim ki la ai ki jingrwai ba sngewbang bad sngewthiang hapoh ka jingialam jong u skylark. Nangta ki paitbah baroh lem bad u Bahakhliehtam ki la ia mih noh nangta bad bad ki la ia leit sha ka jingkhawai ba khraw ba la pynkhreh da u Syiem bad ka Pyrthei. Shuwa ban rung sha ka jingkhawai ha khmat jong ka phyllaw la pynieng ia ka khilon kaba heh bad kaba la airong itynnad bha, kane ka khilon ka ring itynnad ia ki khmat haduh katta katta, mynta ka dang sah ka dak jong ka bad ngi khot ia kane u Simpyllieng(rainbow). Ia ka phyl -law jong ka la siang tang da ki jainlieh suda, bad mynta ka dang iai sah ka dak ha ka dur u thah (Ice).

PART - II

(Bynta - 2)

KA JINGIEIT KHLEM KA JINGSHONG KURIM U NOKREK (NANPALOK) BAD KA LABAN (LADY HYDERIPARK)

U Syiem(heaven)haba u la ia shong ia sah lang bad ka pyrthei (Queen) u la ia shynshar baroh ia ka bynta ba shaneng (upper surface bad ia ka bynta ba shatbain (lower surface). U ne u syiem u da kiew da hiar lyngba kane ka jingkieng ksiar. U syiem kumba u long ub khuid bad ba sngur jinglong, ubym ju kylla ei kaei kaba u la kular. U la ai ia u lum shillong ban shynshar ia ka Ri Khasi. Kumta u lum Shillong ula wan ban sah haangne ban shynshar ia ka Ri Khasi.

Ki sngi ki snem ki iaid ka pyrthei (Earth) bad u Syiem(Heaven), ki dap da ka jingsuk jingsain. Ki hima ha thaiin bad shaei shaneng ki dap tang da ka jingsuk suda khlem don ki jing jynjar ne jingiap thngan. Ki khun bynriew kiba shong ba sah khamtam ha Ri Khasi, ki ioh lad ban ia kiew ia hiar lyngba kane ka jing kieng ksiar,kumne kein ka iaid kat haduh ba ka pyrthei (Earth) ka la don arngut ki khun shynrang u KYLLANG Bad u SYMPER, bad arngut ki khun kynthei ka RILANG bad ka KYNSHI .

Haba u SYMPER bad u KYLLANG ki la samla bha, u LUM KYLLANG u la ia poi kha bad kawei na ki thei bhabriew jong ki Garo ka SIMSANG. U khun syiem KYLLANG bad ka SIMSANG ki don tang uwei u Khun shynrang u NOKREK uba ngi tip mynta mynne kum u ,Nanpalok' u SYMPER u la shongkurim ia kawei ka samla na Jaintia ka

Ka kupli. U SYMPER bad ka KUPLI ki don tang kawei ka khun kynthei ka LABAN kaba ngi tip mynta ha ka ktien phareng LADY HYDERI PARK. U SYMPER bad ka KUPLI namar kim don khun shynrang kumta ki la shim iau LUM BAHBO BAHKONG ban long kum u khun rangbah jong ki.

U khun syiem KYLLANG ynda haba u u khun jong u, u la poi ha ka jingïong khynnah u la kwah eh ban leit sha la ka kmie jong u. Da kiba bun ki snem u Kyllang um ju poi shuh sha la iing i mei. Kumta u la kwah eh ban iohi ia la ka kmie bad ban leit pyni ia la u khun bad ka pyrsa kurim jong ka. Ha kawei ka sngi u KYLLANG u la leit sha u SYMPER, u la wer ia u SYMPER ban ia leit ryngkat sha la iing' U SYMPER ruh namar la sleh bha um shym poi shuh sha ing naduh ka por ba u ia -thoh shongkurim. Ka kmie jong u, kam pat ju iohi ia ka khun baieit eh jong u ka LABAN, na -mar katta u la kwah eh ban leit pyni ia la ka khun sha la ka jong ka kmie. Kumta u SYMPER bad u KYLLANG ki la ia kut ban ialeit ryngkat sha la ka kmie bad u kpa jong ki.

U KYLLANG bad u SYMPER ynda ki la ia kut ban ialeit lang ha ka juh ka sngi. Ki la ia bun kam bha ha ka siew ka tda ban pynkhreh ki tiar ki tar na ka bynta ban rah sha la ing. Haba ka sngi ka la poi, u khun syiem KYLLANG bad u khun syiem SYMPER ryng kat bad la ki kurim, ki khun ki kti, ki la ia leit sha la ka kmie bad u kpa jong ki. U Syiem (heaven) bad ka Queen (earth) katno ki sngew kmen ban iohi ia ki khun jong ki ryngkat bad la ki pyrsa kurim ba ki wan sha la iing. Kham -tam lei lei haba ki iohi ia ki khun ksiew jong ki. U NOKREK bad ka LABAN, ba ki ia iaid

kynthop kynthop kum ki angel. Ka pyrthei (Earth) ka da ieit thepmynsiem eh haduh kat -ta katta ia ka LABAN bad u NOKREK. Khamtam lei ha kata ka por ka RILANG bad ka KUPLI kim pat don khun. Ka syiem bad u syiem ki la khot sngewbha ia ki paitbah baroh ba kin ia wan ha kane ka sngi. Ha kaba ki la pynlong ka jingkhawai bakhraw bha. Baroh ka iing ka sem jong ka Mahadei (Earth) bad u syiem ki la ia leh sngewbha da ka jingkmen, ha ha kajuh ka por namar ki hima jong ki shatei shaneng bad hangne ha tbian ki dap da ka suk ka sain. Ym don mano mano ba nud ban tur la ne ban ialeh pyrshah ia ki, khamtam lei ba ki iohi ba u SYMRER bad u KYLLANG ki don ka jingiatylli, ka jingialong kawei Dei ha kane ka sngi ba ka pyrthei (Queen) ka la ai ruh ia ka ka kitab Bakhuid ha u SYMPER kaba u Bahakhliehtam u la ai ha ka ha ka por ba ka iathoh shongkurim bad u syiem Ka pyrthei ka la ai ia ia kane ka kitab bakhuid ha u SYMPER namar ba ka ju dei ka rukom ban ai ha u khun nyngkong. Kum u khun nyngkong, uba dei ban peit na ka bynta ka iing ka sem, ki khun pyrsa bad u dei ban kiew ia ka khet u kpa jong u, u don ka hok ban bat iaki kot ki sla jong ka kmie bad u kpa jong ki. U KYLLANG um lah ban kiew ia ka khet ne ban bat ia ki kot ki sla katba u SYMPER u dang im.

Ka long sha lyndet ka jingmut dur ki briew ban iohi, katno ka jingi shongkun ka long, haba ka LABAN (Lady Hyderi Park) bad u NOKREK (Nanpolok) ki shong ha syndah ka Meikha jong ki, ka Pyrthei (Queen). Ym don uwei ruh uba poi pyrkhat katba ka LABAN bad u NOKREK ki la ia shoh jingieit iwei ia iwei. Haba ka por ka la dei ia ka iing

jong u KYLLANG, bad u SYMPER ban leit phai noh sha la iing. Ki khmat jong u NOKREK bad ka LABAN, ki la dap tang da ki thngiad jong ka jingsngewsih, ka jingbhabriew jong ki ka la shu jah khala khala. Ka jingdiaw, jingpangnud ka la ban halor jong ki namar kim kwah ban iehnoh iwei ia iwei. Wat la ka LABAN bad u NOKREK kim kwah shuh ban mih noh na kata ka lympung, hynrei ka por ka la dei ia ki ban leit phai noh sha la ki iing ki sem.

Ha shuwa ban leit noh, katba u KYLLANG bad u SYMPER ki dang leit khublei ia ki lok ki jor, bad kiba ha iing ha sem, u NOKREK bad ka LABAN, ki la ia shongkai tang arngut ha ka jaka shongkai ba la shna khnang da ka pyrthei (Queen) ki la ia pur khana kylleng sawdong, khamtam katno ka jingitynnad haba ki peit ia ka pyntha ri thor ba heh bad ba iar, ki wah kum ki surok kali ba heh bha. Kane ka jaka shongkai ngi tip haduh mynta mynne ka Thangkharang. Katba ki dang ia pur khana shane shatei, ka jingmut jingpyrkhat jong ki ka ngam sha ki thwei jong ka jingmutdur, ba la ialam da u ksai shoh bieit jingieit. Kyndit kyndit la wan noh ki kmie ki kpa jong ki, ban khot noh ia ki shuwa ban leit noh, ki la khu-blei ia la i meikha bad ia i papa (king). Ka syiem bad u syiem ki la doh ieit ia ki bad ia ki pyrsa kurim jong ki shuwa ba kin leit noh. U KYLLANG bad u SYMPER shuwa ba kin leit noh, kumba ju dei ka rukom ki la ia khublei iwei ia iwei. Ka LABAN bad u NOKREK ruh ki la ia kdup iwei ia iwei. Leit suk Bah bah la ong ka LABAN. 'Khublei leit suk ma phi ruh' la ong u NOKREK.

Ka LABAN bad u NOKREK haba ki la ia khlad noh ka jingmut jingpyrkhat-jong ki ka shu sohsat' ka thnam, ka khluit, ka pdang ka mynsiem namar u ksai ba la teh ia ki. Wat la ka LABAN bad u NOKREK kila ia khlad noh ha kata ka sngi. Pynban ka lad ka la plie ia ki, Ha kawei ka sngi iew u NOKREK u la ia shem ia ka LABAN ha iewduh katba ka dang wan phai ryngkat bad u lum Bahbo Bahkong na ka iing ka paralok ba ieit thep mynsiem eh jong ka, ka Umiam. U lum Bah bo Bah kong namar u tip ia ka jinglong shipara jong ki um don ka no kano ka jingtharai sniew kumta ula leit don kam shuwa ialade, katba u NOKREK, bad ka LABAN ki la iaid tang arngut Ki la leit ia shongkai ha kawei ka Madan ba heh bad ba itynnad bha kaba ngi ju tip mynta-kum ka GOLFLINK.

Hangne kein kine arngut ki la ioh lad ban ia khlei ki symboh ksiar jong ka jingieit, u NOKREK, u la dem la ka khlieh u la ong "ngam lah ban mutdur, kaei kane kaba la jia ia nga, ngam ju nang iohthiah, ki jingmut jing-pyrkhat ki her tang sha phi, man ka sngi haba nga iaid nga ieng, nga ap khmih lynti tang ba ngan ia kynduh ia phi. Wat ha ki jaka ba nga tip ba phin ym don ruh, nga sngew kumba ngan iohi ia phi" Ki la ia shong marsyndah. Ka LABAN ruh ka la iathuh ha u, ka la ong, "Bah Bah phi tip katno nga bynnud ban ia khlad noh bad phi ha kato ka sngi na iing Mei-kha," "Oh nga ruh kumjuh" la ong, u NOKREK "phi tip nga shu sngewkynjah bad sngewtmang-ka mynsiem Ka shu long kummo ngam sngewthuh, sngewthaw shuh." "Bah Bah phi tip haba nga trei kam bunsien nga kum bat sah iaki tiar ha kti, teng teng, nga kum peit sah ia kiei kiei, ka jingmut pat de ka her sha phi.

Wat hynne ruh, nga shu pyrkhat bad nga sngew kumba ngan iohi ia phi. "Ia ong ka LABAN, "Te phi triem du phi" ong u NOKREK, Phi da dei shisha thik, mynta ngi la ia kyndah" la ban biang u NOKREK.

Arngut, kum shijur ki sim iing, ki da ia lehkai sngewbha ha kata ka pynsha, u phlang ba jyrngam, ka madan kaba iar kaba ngi tip mynta ka Golflink. Ka LABAN ka da thiah ruh ha ki khohsiew u NOKREK ka da ong, "Kumno kein Bah Bah ngin ia leh ?" U NOKREK ruh um nang shuh ban ong kumno kumno ruh namar ka jiugieit jong u ia ka, ka la khraw palat hynrei u tip ba ka ain kam pat shah ia ki ban ia shongkha. U NOKREK u la ong ia ka, "ngam lah shuh ban batai, ba ngan ong kumno kumno ruh ngam nang, namar nga tip ba ka ain kam shah, hynrei wat la katta ruh nga . ..." um lait shuh ban kren, u dem ka khlieh, ki ummat ki tuid na ki khmat jongu.

Ka LABAN ka da syrpai syrpud ia u shniuh jong u, ka niad ia ki ummat jong u da ka jain jong ka bad ka khyrwait noh ia ka um, dei hangne kein mih ka wah Umkhrah haduh kine ki sngi. Ka LABAN katba ka dang naid ia ki ummat u NOKREK, ka la ong ia u, "Ia noh phi Bah Bah namar ioh lehse u Bah Bo, um lah ap shuh ia nga, " te kumta ki la ia ieng noh nangta, ki da ia kdup iwei ia iwei pat, bad ki la ia iaid noh nangta, ka LABAN bad u NOKREK, haba ki la poi ha Iewduh kila shem ba u Bah Bo Bah Kong u la ap ia ka LABAN, namar ka la dei ka por ban leit phai noh. U Bah Bo Bah Kong bad ka LABAN ki la leit phai noh sha la shnong, ki la ia khlad noh nangta bad u NOKREK. U NOKREK ruh da

ka jingdiaw bad bymsuk mynsiem ula leit noh

Ka jingieit ha pdeng ka LABAN bad u NOKREK ka la nang khraw, nangkhraw, kat haduh ba kim lah shuh ban ia pyllait. Man ka sngi Iewduh ka LABAN ka kwah ban leit ha Iew, u NOKREK ruh wat la um don kam u dei ban poi ha Iewduh, man ka sngi Iew u ap ia ka haduh ban da miet wat lada kam wan Iew ka LABAN ruh. U khun syiem KYLLANG bad u khun syiem SYMPER kyndit kyndit ki khlem poi pyrkhat, ki bna ia kane ka jingiaieit ha -pdeng u NOKREK bad ka LABAN. U SYMPER u la khot jar jar ia la ka khun bad u la kylli ia kane. "LABAN hato ka long shisha ne em, ba phi don ka jingiaieit bad u NOKREK" Ka LABAN, Namar ka jingtieng bad ka tip ba ka ain kam shah ia ki ban leh kumta, ka la len hakhmat ka kmie bad u kpa Ka la ong, "Em ngam don. kano kano ka jingiadei, hynrei nga ieid ia u namar nga sngew ia u kum ia u hynmen jong nga." Wat la katta ruh ka khmat jong ka, ka ikhia haduh katta katta. U KYLLANG ruh u la khot ia u NOKREK bad u la kylli ia u shaphang kane ka jingiadei jong ki. U KYLLANG u la sneng la kraw ia la u khun u la ong "Peit me mem dei ban ia ieit samla ia ka namar ka dei ka khun u hynmen jong nga, bad mem dei ban ia shongkha bad ka namar ka ain u Bahakhliehtam kam shah."

Ka LABAN, marwei ha iing ka shu shong hapdeng ka jing sngewsih, bad sngew tmang, ki jingmut ki her tang sha u Bah Bah NOKREK. Suki suki ka LABAN ka la kem pang, Ka shu thiah ha jingthiah, ka la raikhoh kum ka nap. Haba ka kwah ban leit. iew ha ka sngi iewduh ki kmie ki kpa jong ka kim shah shuh.

Marwei marwei ka iam bad ka ong ha la marwei "Ah lano kein Bah Bah' kan poi ka por tang ba ngan iohi ia ka khmat jong phi."

U NOKREK, ruh marwei marwei, u la shu shang kylleng sawdong, shatei bad shathie haka jingklumar, namar u kwah eh ban ia kynduh ia ka LABAN. Man ka sngi u shu leit kai sha iing ka Umiam ka paralok baieit eh ka LABAN. U pynlut ia ka por jong u ha iing jong ka, bad ha ki sngi Iewduh u ieng baroh shisngi shisngi ha Iewduh ban ap ia ka, ioh ka wan Iew.

Ha kawei ka sngi, ka Umiam ka la bna ia ka khana shaphang u NOKREK bad ka LABAN. Ka la kylli ia u, la ka long shisha ne em. U NOKREK, u la iathuh lut ia ka baroh. Ka Umiam ka la kylli iau NOKREK, "Hato phim tip seh ba kam pat bit ia phi ban ia shongkha bad ka LABAN." U NOKREK u la phai ktien u da ong artad, "Nga tip eh ia kata, hynrei ngam tip balei kumne, ba ngan peit da kiwei ruh ngam kwah shuh, lada ka kan shet kylla ia nga, ngam tip aiu kan jia. Tang kawei ka long ba nga te ialade ngan ym shong kurim shuh da lei lei."

Ka Umiam haba ka la tip ia kane, ka sa kyndit bynriew, namar barabor ka Laban shisien shi taiew ka dei ban wan poi ha iing jong ka hynrei mynta da ki bnai kam ju wan poi shuh. Kumta ka Umiam ha ka wei ka sngi ka la leit kai sha iing jong ka Laban. Haba ka Umiam ka la rung sha iing jong ka Laban ka shem pynban ia ka halor ka jingthiah. Ki ngab jong ka ki la iong ngain ngain ka dur jong ka la i sangsot da shisha. Ka raikhoh kum ka nap. U Symper bad ka Kupli ki la shna ka wei ka jingthiah, ban pyn

thiah ia ka. Ki syngkhlieh kiba itynnad bad ba jem hahuh katta katta. Mynta kane ka jing thiah jong ka, ka don haka shnong Nongnah, U Syngkhlieh mynta ki khot ia u, u lum Iawpaw

Ka Laban, bad ka Umiam ki la ia shognkai bad ki la ia pur khana, shane bad shatai. Ka Umiam ka la kylli ia ka, "ka jingpang aiu phi don, ban sa long haduh katne?". Ka Laban, ka la ong, "ngam sngewthuh, ka jingpang aiu, hynrei ngam kwah ban bam ban dih, shu tlot baroh shi rynnieng." "LABAN phi la leit shim dawai,?" kylli ka UMIAM. Ka LABAN ka la ong, "Ngam kwah ban dih dawai, la ong i mei i pa ban leit shim, hynrei ngam treh, ai mat iap shato" "La sngewthuh,' kren danda ka Umiam, "Nga ithuh wat lada phim iathuh ruh".Ong ka Umiam, ka la iathuh ia kiei kiei baroh baka la iathuh khana bad u Nokrek. Ka Laban ruh ka la phla lut nadong shadong ha ka Umiam. Ha shuwa baka Umiam kan leit noh, ka Laban ka la phah ha ka Umiam ban leit rah khuboi sha u Nokrek kumne, "Bah, Bah ngan ym shet kylla da lei lei haduh ka ba kut, ngan long ka jong phi, ngan ieit ia phi, junom la junom".

Ka Umiam haba ka la leit phai sha la iing, kum la shai dang step, U Nokrek u la da poi "Kumno Bah Nokrek." La kren kai ka Umiam, "wu, ym sngewthuh sngewthaw shuh phi, ban leit sha iing ka Laban ruh ym nud" ia ong ka Umiam. Kumno i long, hynnin phi leit sha iing jong ka em?" la kylli kyrkieh u Nokrek. "Hooid la jubab ka Umiam, "I shait i khlain bha phi Bah Nokrek ha jingthiah." Ong ka Umiam, 'Ha jingthiah, kumno i khlain pat' ong u Nokrek, Wat kren kai than phi Umiam shih phi", ladom u Nokrek, Em phi peit sha-

ne Nokrek" la ong ka Umiam, "Ban leit maphi sha iing i Laban hi te ym long, mynta naduh kito ki por ba ki tip ia ka jinialaid ia ieng jongphi, u Symper bad ka Kupli kim shah shuh ia ka ban leit shano shano. Mynta i don hapdeng ka jingthiah pang, dei na kata ka daw ba nga sa ong, mynta i khlain bha ha jingthiah Te Bah Bah lada phi donkam, ong ia nga, nga la sngewthuh lut ia ki jingeh baroh hynrei yn leh kumno ia ka bor jong ka jingieit ngim lah ban batai. Te ngan leit ma nga ngan shah shitom lem na ka bynta jong phi."

U Nokrek, u la king ka khlieh, u la klumar jingmut, namar ka jingsngewsynei ia ka Laban kumta u la phah ha ka Umiam ban leit rah ktien sha ka Laban. U ong, "Umiam, khie leit ong ia ka Laban ba ngan ym shet kylla da lei lei, hynrei lada don lad sngewbha thaw lad ban ioh ia kynduh ia nga namar, nga kwah eh ban ia shem markhmat".

Ka Umiam, ka la leit sha iing ka Laban ban rah ia ki khubor u Nokrek. Ka Laban ruh tang shu ioh ia ki khubor na u Nokrek ka la sdang ban wan dur biang, ka dur puri Blei kala wan biang sa shisien ha ka. Ka Umiam bad ka Laban kila ia thaw lad kumno ba ka Laban kan lah ban ia kynduh bad u Nokrek. Da ka buit jong ka Umiam, ka Laban kala ioh lad ban mih na la iing. Ka Umiam ka ong ia u Symper bad ka Kupli ban shah ia ka Laban, ban leit sah kai noh bad ka Umiam namar la katta slem ka la shu thiah ha iing Kumta ka Kupli bad u Symper ki la shah ia ka Laban ban leit sah miet sha iing ka Umiam. Dei hangne kein sa shisien ba ka Laban bad u Nokrek ki la iohlad biang ban iashem. Katno kala long ka jingkmen ba khraw

ia u Nokrek bad ka Laban ban ioh ia shong marsyndah, ki kynmaw ia ki por ba la leit, katba ki dang ia shongkai hā ka madan baiar baheh itynnad, ba ngi mynta ngi khot ka Golf -link. Ka Umiam ruh ka ai lad iaki tang arngut ba kin ia shongkai, katno ka jingkmen ban iohi, ym lah ban mutdur mano mano ruh. Kum la shai ka Umiam ka la leit bah noh ia ka Laban sha iing jong ka. Kumne ki iaid ki por, ka Laban bad u Nokrek; ki shāid ia kynduh beit ha iing ka Umiam. Ka Umiam ka shakri ka len ia lade wat shibun ki kren iaka ruh namar jong ki wat la ka tip ba ka ain kam shah ia u Nokrek bad ka Laban ban ia shongkha hynrei haka juh ka por ka tip ia kaei ka ban jia haba shah ktah ha ka bor jingieit. Kumne kein daka jingshakri bad len lade jong ka Umiam, ka Laban bad u Nokrek ki ioh ban mad biang ia ki jingkmen kum mynshuwa.

U Jumai, kumbá u lą bishni ia ká jingiapoi kha hapdeng ka pyrthei (Earth) bad u Syiem (Heaven) u dang ap khliaw wat haduh kane ka por ban ioh pynjot bad pynhiar kput ia ka hima u Syiem (Heaven) bad ka pyrthei (Earth). U Jumai ula phah ia u Bsein ban leit ia thuh ha u Kyllang bad u Symper, ia kane ka jingiasylla hapdeng ka Laban, Nokrek bad ka Umiam. U Kyllang bad u Symper da ka jingwan iathuh u Bsein ki sā tip biang ba ka Laban bad u Nokrek ki dang ia ieit, ki la bitar ruh ia ka Umiam, haba baroh shikatta ki shaniah iaka.

U Kyllang bad u Symper haba ki la tip ba ka jingiaieit hapdeng ka Laban bad u Nokrek ka nangkhraw nangkhraw, u Kyllang u la shoh la bom la tied ia u Nokrek. U Symper ruh u la leh bein lehkhoh ia ka Laban, haduh bym lah shuh

ban batai. Ki kti kikjat, kamet kaphad ki la dap tang da ki dak jngem suda, ka snam ka la phlei ruh naka met jong ka, naka jingphlei snam bad ka syep jong ka Laban ba haduh mynta ka Umshit (Hot spring) hajan Jakrem (Umjarain) ka dang iai mih kum ka dak ia kane. Watla katta ruh, ka Laban bad u Nokrek kim lah ban ia pyllait. Ki tip ba kam pat bit ban ia shongkha, hynrei kim lah ban kiar ne ban pynpra noh ia ka jingieit.

U Kyllang bad u Symper haba ki la iohi ba ka Laban bad u Nokrek, kim lah shuh ban ia pyllait, kila kynnoh iwei ia iwei, U Kyllang u kynnoh dei na u Symper, ba u shah iaka Laban ban iajuh iajan bad u Nokrek. U Symper, u la kynnoh ia u Kyllang, ba dei ma u, u ba la khot ia u Symper ban ia leit ryngkat sha iing ka kmie jong ki, ba ka Laban bad u Nokrek ki sa ia shoh jingieit. Kumta ka la khie ka thma hapdeng u KYLLANG bad u SYMPER. U Kyllang u la khlong ia ka ktich bad u la kawang ia u Symper; u Symper u la tih ia ki maw bad u la kawang ia u Kyllang. Kumta haduh mynta myn-ne u Kyllang u sah satang daki mawsiang suda bad ha u Symper ki don ki thliew kiba heh bha haduh mynta.

U Jumai, ha kane ka por u la iohi ia ka jingiapait iapra haka iing u Syiem (Heaven). Ka hima u Syiem kala synjor namar ka jingiashrut hapdeng jong kine ki Khun Rangbah, don kiba don ha ka liang u Kyllang, don kiba don haka liang u Symper. Kumta u Jumai u la thaw lad kin no mynta ban pynjot ia ka jingkieng ksiar bad ia ki thliew hapoh ka Hima jong u. U la phah iaka eriong na shaphang shathi, ban pyn-kyllon phar ia ki dieng ki siej ki syntiew ki

skud bad ban tuh noh iaka Kitab bakhuid na u Symper. Hadien nangta u la phah nadien ia u Lyerding ban pynpra syndon ia ka jingkieng ksiar, ia kaba u syiem u la phah shna ha ka por ba u wan hiar ban ia kynduh ia ka pyrthei. Ka jingkieng ksiar ka la kyllon bad dei naduh kane ka por, ka jingkieng ksiarkam don shuh, bad ki briew kim lah shuh ban iakiew iahiar nahgne shatei shajrong. U Jumai ula ioh ban tuh ruh ia ka Kitab bakhuid na u Symper. Kumta ki ba shong hangne ha ri Khasi kim tip shuh ia ka sdang ka Trai bad kim don kot don sla.

Ha ka wei ka sngi ka Laban bad u Nokrek ki la ia shem ha Iewduh, ki la iaid arngut sha ki thain Lum Mawbah, ki la ia iam namar ka jing -ieit ba kim kwah shuh ban dang ia khlad, ki la ia bat iwei ia iwei pat. Kim kwah ban pynduh lehnohei ia ka jingiaieit jong ki. Ki la ia rai baroh arngut ban ia leit sha u Lum Shillong, U Nongsynshar ka Ri Khasi ban kyrpad ia u ba un ai ka lad kaba kyrpang ban shah iaki ba kin ia shongkurim. Ka Laban bad u Nokrek, arngut ki la ia leit sha u Lum Shillong, hynrei u LUM SHILLONG um shym la shah ia ki namar um lah ban pynkhein ia ka ain, Watla kat -ta u Lum Shillong, u la iohi iaka jingsngewsih bad ka jingpang ba jylliew jong ka jingiaieit hapdeng kine ki arngut. Kumta u la shah ia ki ba kin leh tang kawei, bad u la ong, "LABAN bad u NOKREK ngam sngewsih, ne sngewthud noh namar ka jingiaieit jong phi, phi lah ban nang iai pynjrong ia u tyllai jingieit jong phi Junom la junom. Hynrei wat nym ia shongkurim." Ka Laban kaba ngi tip mynta kum ka LADY HYDERI PARK bad u NOKREK u ba ngi tip mynta kum ka WARD'S LAKE ne

NANPOLOK. Ki la hun noh ia kane ka hukum ba ai u Lum-Shillong. Ka Laban (Lady Hyderi Park) bad u Nokrek (Ward's Lake)kila leit phai noh bad ia bat iwei ia iwei pat. Ki la ia teh ka jutang arngut hi ban ym ia shongkurim, hynrei ban ieit iwei ia iwei haduh kaba kut ka jingim jong ki.

Ka Laban bad u Nokrek, arngut ki larah ia la ki kti bad duwai ha u Bahakhliehtam ban sait khuid ia ka pap ka sang, kaba dei tang namar jong ki ba ka la jia haduh katne ia ki kmie ki kpa jong ki, bad dei na ka daw jong ki ba ki la duh lehnohei ia ka jingkiengksiar ba la tei da u Syiem (Heaven), u Bahakhliehtam kumba u la kular iaka pyrthei(Earth) bad u Syiem (Heaven) u la kner la ki kti, u la synreit da ka um khuid kat hahuh ban da khuid phar kapap kasang baroh. Dei na kane ka daw mih ki duriaw bah ba heh bad ba iar hangne ha ka khyndew.

Ka Laban (Lady Hyderi Park bad u Nokrek (Ward's Lake) watla, ki la rai ban nym ia shongkurim, hynrei kim lah khlem da iohi iwei ia iwei namar ka jingiaieit kaba ki la don. Kum-ta ki laia sah tang kumba katto katne ka jingjngai. Ki sheptieng ban ia sah ryngkat ioh kim lah ban bat ia ka bor, kumba la bthah u Lum Shillong.

Wat la kine arngut kila ia rai ban ia ieit khlem ia shong kurim pynban ki ummat jong ki, ki tuid man ka khyllipmat na ki khmat jong ki. Dei na kane ka daw, phin peit haduh mynta katno jingitynnad, bad ki khring ia ki khmat jong ngi namar ki dang samla. Peit ia u Nokrek, shaduh ki jaka ba don ka iing u Governor, peit ruh ia ka Laban (Lady Hyderi Park) katno jingibang bad i thiang. Pynban daki ummat jong ki, haduh kine ki sngi, wat ki dohkha ruh ki lah ban im ha kine ki jaka.

Part - III

Ah! sangsot ia ngi, Shla ka RILANG bad ka KYNSHI

Ka RILANG bad ka KYNSHI, arngut ki khun syiem ki shong hangne hapneh ka Mei Ra -mew. Ki long ki khun tipsngi jong ka kmie bad u kpa, ki tyngshain ha khmat jong u paidlang jong ka hima, da ki jingdon akor bad ba don-burom ryngkat bad ka dur babhabriew, ka riam ka beit ba ishongkun, u shniuh jong ki u noh rymphai, katno itynnad lei lei haba beh ka lyer pyngngad, u pyiar sawdong ka ri Khasi, ki mrad ki mreng, k sim ki doh, ki khun bynriew ki ioh ban rieh tngen ha u shniuh jong ki, u Syiem bad la ka kmie katno, ki ieit thepmyn siem ia ki, namar ki long ki khun tipsngi, ki paidbah baroh jong ka Hima ki peit tang sha ki khmat jong ki. Ki long ka nuksa iaki, ki pyn -kup burom ia la ki kmie ki kpa. U syiem bad ka kmie haba ki leii jingleit, ha kti ha kjat ki ia -lam iaka Rilang bad ka Kynshi. Katno ka jing iphuh iphieng haba ki iaid ki ieng bad la ka kmie bad la u kpa. Ka Kynshi ka don ka dur ka dar kaba kham i sngiad bad ka long kaba i dap doh bha, katba ka Rilang ka kham raikhoh khyndiat, kumta ka Rilang ka stad bha ha ka iaid ka ieng ka leit jingleit, ka prong kylleng sawdong, ka bud ha kti ha kjat wat haba u kpa u leit jingleit jngai na ka bynta ki kam Hima Sima. Ka Kynshi pat de namar ka kham sngaid ban ia ka Rilang, kumta ka kham suki ha ka iaid ka ieng, ka leit ka wan bunsien ka shong bad la ka kmie ha ing ha sem.

Ka Pyrthei bad u Bneng ki im hapdeng ka khuslai, bad ka sangsot katno ki sngewsih na ka bynta ka jingiashun hapdeng u Kyllang bad uSymper. Ki ringsdot ringswai tang namar jongki, ki pyrshang katba lahban wanrah biang ia ka jing iasngewthuh jingmut hapdeng jong ki hynrei kimlah ka pyrthei(Queen)lei lei katno ka buhkhoh namar kila duh noh ia ka Kitab ba khuid, iaka ba u Bahakhliehtam u la ai khnang ba ki paitbah, kiba im ha ka Hima jong ka kiu dup tip ia ki ain ki kanun bad kan long ka nongrim iaka jingtip baroh pateng la pateng.Ha pdeng kine ki jingdiaw bad jingkhuslai, ka pyrthei bad u syiem ki pynhun noh ialade da ka ba buh ia ka jingkyrmen hapdeng ka khun syiem Rilang bad Kynshi, ki kyrmen ba ha kawei ka sngi, ka Hima kan sa khlain bad iphuh,iphieng biang ha ki khun ki ksiew jong ki.

Ka Rilang bad Kynshi katno ki ieit ia u Kyllang bad u Symper, kum ki hynmen jong ki Ka Rilang ka kham ieit ia u Symper bad ka Kynshi ka ieit bha ia u Kyllang. U Kyllang ha ba u leit sha iing umda kham sngewtynnad ban iathuhkhana bad ka Rilang hynrei u sngewtynnad bha ban ia shongkai bad ka Kynshi. Katba u Symper pat u sngewbang ban ia phylliew jing mut tang bad ka Rilang. U Kyllang haba u poi ha la iing u shait iathuh haka Kynshi ia ki jing -leh jong u Symper, ba dei na u, ba u Nokrek u sa ia shoh jingieit bad ka Laban. Katba u Sym per pat de u pynksan ia lade, u shait iathuh ha ka Rilang, ba dei tang na ka daw u Kyllang ba ka Laban ka sa ia ieit bad u Nokrek.

Katba ka pyrthei bad u syiem hapdeng ki jingsngewsih sat, hynrei ki ieit ia la ki khun haduh katta katta, ka pyrthei ka la khot ia u Symper bad u Kyllang kala ong, "Balei ko Sym

per bad Kyllang me ia long kumne mem don shuh ka jingiasuk haduh mynta, kumne me pyni nuksa ialaki para bad ka Hima hangne ha tbian, bad shatei sha jrong. Mem tip ba baroh ki paidbah ki phai khmat tang sha me, ba men ialam ia ki, ki shaniah tang ha me ba men long ki nongiada ia ki, lada mih ki nongshun. Ko Kyllang bad Symper, da lei lei ngam sngew tynnad iakine ki jingleh jong me baroh arngut, nga bad U kpa jong me ngin im sa tang khyndiat sngi ngin leit noh nangne da ki jingbuhkhoh lada me mem ia kylla kaba mut bad mem iasuk noh myn-ta te pyrkhat hi me, haba me. la ia kot ka jingmut jingpyrkhat, to ia im kumne lada mem ia isnei ia la ukpa jong me, kat haduh ba um tikna shuh ka bam ka dih, ka thiah ka dem, tang namar kine ki jingleh jong me arngut".

U syiem, u la khot "ko Symper bad ko Kyllang ale shane," U Symper bad u Kyllang ki la leit sha ka kamra ba shong u kpa jong ki, ki la ia shong hangta hapoh ka kamra. U syiem u la ong haki, "ko khun baieit jong nga, phi long ki khun rangbah jong nga, phi tip nga bad ka kmie jong phi, ngi iam ngi snegwsih namar kane ka jingiashun jong phi. Peit shane, to iaklet noh ia kiei kiei baroh kiba la dep ha kaba iadei bad ka Laban bad u Nokrek, nga la iakren ma nga bad u Lum Shillong lem bad uBa-hakhlieh tam. U la shah iaki ba kin ia ieit hyn-rei ba kin ym iashongkurim, ki ruh ki la kular ba kin leh ia kane. "U Kyllang bad u Symper ki la kular ha khmat u kpa ba kin suk noh naduh kane ka sngi.

Ka pyrthei bad u syiem katno ki sngewkmen haba u Kyllang bad u Symper kila iasngewthuh jingmut ban ia suk noh. kane ka

jingiasuk biang jong ki, ka la pynklet lut ia ka pyrthei bad u Syiem wat ia kiei kiei baroh ba kila duh noh. U syiem namar ka-jingkmen ka bymlah ong shuh ia kane ka jing iasngewthuh jingmut biang haodeng u Symper bad u Kyllang u la leit ban pynlong ka jingknia ainguh thang sha u Bahakhliehtam, khnang ba un pynkhuid nohphar ia kine kiei kiei baroh. U da pynkhreh ruh ka jingkhawai ba khraw, u da khot ia ki paidbah baroh ba kin ia wan ha kane ka sngi. U Syiem u da phah khubor ruh shatei shaneng, ia kane ka jingiasuk jong ki Kumta ki paidbah ba hangtei haneng ruh kat-no ki sngewkmen ia kane. U Syiem u da hukum ban thch ia u sharak ba tyngshain hang-tei ha jrong, haduh ban da kut kane ka sngi knia ainguh jong u, kumta haduh kine ki sngi ngi shait iohi iau "khlur" u ba tyngshain shi por ngi khot mynta Haley Comet. Haba lapoi ka sngi bala buh u Syiem ki paidbah baroh ki la iawan ha kawei ka madan ba heh bha. Ia kane ka madan la peit da u wei u shipai rangbah ka pyrthei (Queen) u Ramhah, ia kane ka madan ngi tip mynta mynne kumka madan Khoh Ramhah, kadon haki thain Mawthawpdah U syiem, ka pyrthei, ki khun jong ki saw ngut u Kyllang, u Symper ka Rilang,ka Kynshi, lem bad ki khun ki tnga u Kyllang bad u Symper, ka Simsang, u Nokrek, ka Kupli, ka Laban ki la wan ha ka burom lem bad ki shipai ki swar ki bala synran ia ki. U syiem u la thang ia ka jingiwbih ban pynher sha u Bahakhliehtam ba un map ruh ia ki jingduna baroh, bad un pynkhuid ia ka pop kasang baroh. Ka tdem jong ka jingainguh thang kala kiew shatei shaneng sha u Baha khliehtam U Bahakhliehtam u la iohsngew ia kane, ula theh ia u lapbah, uba long ka umkhuid ban sait khuid ia ki jakhlia, ka pap ka sang.

Kumta kane ka tdem jingainguh thang u syiem (heaven)ka iai sah ha ka dur u lyoh bad haba la kiew u lyoh u slap u la hap.

U Bahakhliehtam ha kane ka sngi u la wan u da ieng haka duwan bad ula ong ha khmat u syiem, "Ko u-Bneng, u syiem uba nga la thaw, nga la iohsngew ia ki jingiasait jong me. Ha kane ka sngi,, ngan sait khuid ia k'ei kiei baroh. To phah ruh iaka Laban bad u Nokrek ba kin leit sah kumba ki la rai. Wat la kin shong samla shirta, bad dei ha kane ka sngi, wat la ka jingkieng ksiar ba me la tei kala dkut noh, hynrei ngan plie kalad sa shisien biang ba baroh kat ki nongshong shnong ba stad hapoh ka hima ka tnga jong me kin lah ban leit kiew shatei sha jrong. Sha ka hima jong me, bad ki paidbah ba shemphang jong ka hima ka suin ruh kin lah ban hiar sha khyndew."

Ka Rilang bad ka Kynshi, haki riam dhara bad ki jingdeng ksiar ba itynnad, ki da kup ruh ka pansngait ksiar halor ki khlieh jong ki, ki la ia shim bynta ban ia shad ha kata ka lympung, ban ai jingkmen ia ki paidbah baroh. Kat -ba ki dang ia lehkmen hangta, u Lum Synrieh ruh u la don lem hangta, u Lum Synrieh u long u khun baduk, hynrei u long uba bhabriew, bad u don ka main ka shap rangbah, u khring bha ia ka khmat ki briew, katba u Lum Synrieh u dang shong marwei haka jingsngew pohjait iala -de, um sngew ia ryngkat kyrdan bad no bad -no namar ka jingduk jong u. Ki paidbah baroh haki riam ki beit ba itynnad bha, khamtam lei ka Rilang bad ka Kynshi ki tyngshain phyrnai na kata ka lympung. U Lum Synrieh katba u dang shong marwei ha ka jingsngewdiaw, ki khmat jong u ki peit shaka Rilang bad ka Kyn

shi, ym don ba tip, hynrei, baroh arngut ka Rilang bad ka Kynshi, kila iapmat ia u Lum Nongsynrieh.

Ka por kala biang, ba baroh kin leit phai noh, kumta u syiem u laai khublei ia baroh ki paidlang ka hima jong u. U syiem lem bad ka iing jong u ki laia leit phai noh. Ynda la poi ha iing Ka Rilang bad ka Kynshi kim nang iohthiah shuh, ka mynsiem jong ki ka khih pisa ki thrang ban iohia kynduh markhmat bad u Lum Synrieh.

Kyndit kyndit, ha kawei ka sngi Iew Marshillong katba ka Rilang ka dang leit Iew, ka la iohi ia u Lum Synrieh ba u shong die waidong hangta ha Iew. U lum Synrieh, u la kyndit thret tang shu iohi ia ka Rilang, umnud ban peit pyrshah, u dem ka khmat shapoh. Ka Ri-lang ka ong ia la ka paralok "Ia ia Umngi ngin iaid kai shwa, ban peit kai ia kane ka Iew thymmai ba dang shu wan plie shen u Lum Shillong." Kumta kila ia iaid arngut ia kata ka Iew Ha kane ka Iew haduh mynta kadon ka shnong baki khot ka Marshillong. Ki khot Marshillong namar la wan plie ia ka da u Lum Shillong.

Katba ka Rilang bad ka Umngi, ki dang iaid ia kata ka Iew, ki paitbah baroh ki dem ki nguh ki pdiang burom ia ka namar ka long ka khun syiem, ki nongdie jingdie ki ai ki jingai sngewbha iaki. Ka Rilang namar ka kwah eh ban ia kren bad u Lum Synrieh, kumta ki la ia leit thied waidong na u Lum Synrieh. "Pynsong kwai lem seh bah", ong ka Rilang, "Ahni itynnad kane ka shang buh waidong" ong ka Umngi. "Hooid kein, phi, ioh na ei, Bah ia kane" ong ka Rilang, "em phi nga

shna hi" la jubab u Lum Synrieh. Kyrteng aiu Bah iaphi? la kylli ka Umngi. Aiu phi ong ? la ban u Lum Synrieh, um iohsngew namar u la klumar jingmut ba la tied palat ka shadem. "ia-thuh seh phi kyrteng aiu"? la ban biang ka Um -ngi, "oh, nga kyrteng u lum Synrieh" la jubab u Lum Synrieh. "kumno phi dcn por lada phi leit ialam kai noh ia ngi?". La ong ka Rilang "oh ap ngan leit khot shwa ia ka wah Sala ban pynshong ap die waidong, hangne". La ong u Lum Synrieh. Kumta u la khot ia ka Wah Sala ban wan pynpeit ia ki jingdie jong u. Ka Wah Sala ruh kala wan khlem kyingah namar ka jingburom ia ka Rilang kum ka khun Syiem.

Kine lai ngut ka Rilang, ka Umngi bad u Lum Synrich ki la ia mih nangta na Iew bad ki la iaid kai sawdong sha ki Lum ba itynnad, u Lum Synrich, u la ialam bad pyni khamtam ia ka jingitynnad ia ka iing ka sem ka kper ka phrah jong ka wah Sala. Ka Rilang haba ka la poi ha kawei ka pyntha kaba rit, hynrei kaba itynnad bha, kaba dap tang da u phlang ba jyr-ngam ka la wer ia u Lum Synrieh ban ia shong-kai hangta. Katba ka Umngi pat ka iaid marwei ban peit kai iaka jingitynnad ka mariang, haduh mynta kane ka jaka ka dang don lada phin peit na dak Bangla, ba don ka Rest House jong ka P.W D. (I&B) (Mawkyrwat) phin iohi kyn-diang ia ka.

Ka Rilang bad u Lum Synrieh, arngut ki la ia shongkai hangta Ki laia khlei ia ki kyn tien kiba la shon shap ha ki dohnud jong ki. Ka Rilang ka la phai sha u Lum Synrieh ka la ang la ka shyntur, "Ko Lum Synrieh, naduh kato ka sngi ha madan Kohramhah, ngam lah khlem de kynmaw ia phi, nga kwah ban ioh ban

ia kynduh markhmat bad phi. Nga ainguh ia u 'Blei ba u la plie ka lad ia nga ba ngan ioh ban ia kynduh bad phi kumne. Napdeng ki heh ki hain baroh hynrei hakato ka sngi, ka mon jong nga ka leit tang shaphi. Wat la phi i ba nga leh kmen hakato ka sngi hynrei nga sngewdiaw na mar nga iohi ia ki khmat sngewsih jong phi, Ba -lei phi long kumto ? la kylli ka Rilang, u Lum Synrieh u la phla haka. "Ko khun badonburom u syiem, ngam don kano kano, ka jingsngewsih hynrei nga sngewdiaw ialade namar nga long u khun baduk, ngam sngewiahap kyrdan ryngkat bad kiwei pat. Wat mynta ruh nga sngewlehrain hakawei ka liang ban wan kai ryngkat bad phi hynrei ngam banse phila iohi hi kumno nga kamai tang kumto ban pyndap ia ka ja kpoh." Ki ummat ki tuid na ki khmat jong ka Rilang da ka jingsngew synei bad ka jingieit jong ka, ka la nangkhraw nangkhraw. Ka Rilang ka la kdup ia u Lum Synrieh, ka shong ha syndah jong u, ka ong, "Ko Lum Synrieh nga ngeit phin ym kynnoh ia nga ka Riewkai, lada ngan phla ha phi ia kiei kiei baroh. Bad wat khuslai ngan sa iakren bad u Lum Shillong ba un ai ka kam ia phi ba phin bit phin biang ha ka jingim jong phi. Ko Lum Synrieh". Ong ka Rilang, "Ngam sngewpher iaka duk ka suk jong phi, wat nym sngewpoh ialade, mynta nga kwah ba phi phin long u nonglam lynti ia nga, bad nga ngan long ka Nongsumar jongphi junom la junom". U Lum Synrieh, daka jingbymlah shuh ban mut dur iaka jingieit jongka, wat ka khun syiem hynrei ka kloi ban tyrwa ha u ia ka long rynieng jong ka. "U Lum Synrieh u la jubab "wat la nga long tang u khun ba duk kam pher haba don ka jingiaieit, nga ruh ngan ieit ia phi junom la junom." Hynrei tang kawei nga ong,

"ko Rilang, sngewbha sa da iathuh noh ha ki kmie ki kpa namar ioh kim suk ia nga u khun baduk".

Ka por kala dei ia ki ban ialeit phai noh, katba ki dang ia ieng hangta, u Lum Synrieh u la pynkynmaw iaka Rilang, iaka shong ba ubuh kwai, u la ong ia ka Rilang "Lada phi itynnad shim noh ma phi, ngan sa shna noh nga, da kawei pat". U la tyrwa sngewbha iaka. Ka Rilang kala pdiang sngewbha iaka. Ka Umngi kala wan, kumta ki la ia leit noh nangta. Haba ki la poi ha Jew, u Lum Synrieh u la leit shim ia ka shang kwai, bad haba u la leit on iaki, shuwa ba kin leit noh sha la iing. U la sei ia ka shang bad u la ai sha ka Rilang. Ka Rilang kala shim ia ka shang, bad ka la pynkup kylla ha ka khlieh u Lum Synrieh. Ka da ong, Ahni itynnad, peit sha-ne, phin kup ia kane ka shang lynter. Wat lada kiwei ki isih, nga te nga itynnad, bad kan pynsah ka dak ia kane ka sngi, bad kan long ka sakhi bangin iaieit markylliang junom la junom" Haduh mynta mynne lada phin peit ka khlieh u Lum Synrieh ka long kum ka shang.

Ka Rilang, haba kala poi ha iing ka la ia thuh ha ki kmie ki kpa ia ka jingiaieit jong ka bad u Lum Synrieh. U syiem bad ka pyrthei ruh kim khang hynrei ki pdiang sngewbha ia kaei ka ba ka khun ka la mon. U syiem u la ong, "khun ka shong haka mon jong phi, ia kaei kaba phi la jied, ngi ngi sngewbha ia kata, hynrei tang kawei phin iaid donburom bad donakor". Katno ka Rilang ka sngewkmen bad ka la leit ruh sha u Lum Shillong ban iakren ia kaei ba ka la kular ia u Lum Synrieh. Ka Rilang kala ong ia u Lum Shillong, "Ko Lum Shillong nga kyrpad iaka bu-rom jong me, ba men sngewbha ban iarap ia u

Lum Synrieh, ban ai kam ai jam namar u long u khun baduk. U shem jynjar hynrei ym don mano mano ba ithuh". U Lum Shillong u la kular ban leh ia kata. Kumta ha kawei ka sngi Iew, u Lum Shillong u la khot ia u Lum Synrieh, bad u ong ha u "Nga la tip ia kiei kiei baroh na ka Rilang ka khun u Syiem. Kumta bamen bit men biang, men trei hok bad leh hok, ngan thung ia me mynta kum u Manager jong kane ka Iew Marshillong".

Ka Kynshi haba ka la tip ia ka jingiadei ka Rilang bad u Lum Synrieh ka la leit sha u Lum Kyllang, bad ka la ia sylla bad u. U Lum Kyllang ryngkat bad ki paralok thrangsnam jong u, ki la leit byrngem ia u Lum Synrieh, u Lum Kyllang u la ong "Lada mem ia khlad noh syndon bad ka Rilang, ngin pyniap ia me shisyn -don." U Lum Synrieh u la ong "Kumba nga la ieit ngan ieit iaka junom, ka jingiap kan pyn -iakhlad, ngam lei lei la ngan iap ruh". U Lum Kyllang, u la tied da u diengduh ba heh bha ia ka khlieh u Lum Synrieh, kumta haduh myn ta don ka ktieh ba long um ha kliar u Lum Synrieh. U Lum Kyllang bad ki paralok, ki la khang lynti bad syntiat ia u Lum Synrieh ba kin ym ia kynduh shuh bad ka Rilang.

U Kyllang, u la leit sha laka kmie bad u kpa, u la ong. "Nga te da lei lei ngam suk baka Rilang, kan iapoi kha bad u Lum Synrieh, u im tang ka'khalai ka lute, ka iaid awria naduh ba u bat ia ka kam Manager ha Iew. Phi tip hi mei u briew ba duk haba u la riewspah" ka pyrthei bad u syiem ruh, kila ngeit ia kane, bad kila set iaka Rilang tang ha jing kim shah shuh ba kan leit jingleit.

Ka Kynshi, kala leit sha u Lum Synrieh ka la pynbyrngia ia u, kala pyntngen ia u namar ba ka tip ba u sngewsih, ka la ong, "Peit shane, ka Rilang ka dei kawei kaba kylla tdong tdong, khlieh khlieh, mynshuwa ruh ka la ialang bad u wei u briew, hynrei ka la iakhlad noh ynda kala ibha shawei." "Shaei mynta ka don?" La kylli u Lum Synrieh, "Oh mynta ka leit bad i pa shatei shaneng, bad wat tharai ba kan dangwan phai bad phi" ki ummat ki tuid na ki khmat u Lum Synrieh u la dem haki khohsiew ka Kynshi. U la ong haka Kynshi, mano ban ai jingtngen ia nga, ngan shu sier khongpong. Naler katne nga la pang la mong, ki hynmen jong phi ruh kim suk ka Rilang ruh kam pyrkhat ei ei ia nga" Kam pher wat khuslai ko Lum Synrieh. "Peit noh sha -wei kein" ong ka Kynshi "Phi treh phi" la ong klumar u Synrieh "Balei ngam treh, lada phi mon". Kumta haka jingklumar u Lum Synrieh u la ia shong noh bad ka Kynshi. Ka mynsiem jong u pat ka leit sha ka Rilang katba ka met jong u ka don bad ka Kynshi, hynrei u la ialeh ban pynhun ialade hangta.

U Jumai u la phah ia u thlen ban riam iaki, namar uda shun thlong mluh thlong sying Kumta u thlen u la pynjrong ia u ksai bad buh ia u khwai ban riam iaka Rilang bad ka Kynshi. U Lum Symper u wan ialam ia u Lum Bahbo Bahkong, hala iing ka kmie. Ka kmie kala i shon khmat ia u, ka la ong sha ka Rilang, "Ko khun wat pyrkhat shuh ia u Lum Synrieh, hynrei peit u Lum Bahbo Bahkong u kham biang bha ban ia u." Ka la kyrngah hynrei kim sngap. Kumta ki la pyniathoh jubor ia ka Rilang bad u Lum Bahbo Bahkong.

Ynda haba ka Kynshi ka la tip baka Rilang ka la iathoh noh bad u Bahbo Bahkong ka Kynshi ka la leit ialam ia u Lum Synrieh sha la iing, ha kata ka sngi iathoh shongkurim, tang mar ia poi ha iing ka Rilang kala iohi ia u Lum Synrieh, ka kynmaw iaki por bala leit bad wat haduh kane ka sngi, ka dang ieit ia u kham palat ban ia u Bahbo Bahkong. Kumta kala pyr ta, "Ahni ia nga," ka sngap kam lait kren shuh "Ko Lum Synrieh". Haki riam ba phyrnai baka dang shu wan na duwan iathoh shongkurim, ka lamih nangta kala her ruma rutit, kam tipbriew shuh. Kala poi ha, kawei ka jaka hapoh lawbah lawsan, ka la ngat sbak ha ki khwai u Thlen ka la mareh haduh ri dkhar, hynrei tang shiphang u thlen u la tan biang ha ka juh ka jaka.

U Lum Synrieh haba u la iohi ia kane, u pdang ka mynsiem, u la ong iaka Kynshi "Khu blei katto la biang, phin ym lah shuh ban dang ia shong bad nga, ngan shong marwei naduh mynta". Kumta u la mih shisyndon bak nangta U la shong hapdeng ban dup iohi ia ka Rilang kaba u ieit naduh ka mynsiem ban iaka Kynshi kaba u la iashong.

Ka Kynshi, mar ia mih u Lum Synrieh, ka la bud ia u nadien, ka la wad ia u hynrei ka la jah lynti kam shem shuh ia u, kumta ka la her ruma shane shatai. Ka tieng ioh baun sa leit iashong bad ka Rilang. Kumta ka la leit poi ha kajuh ka jaka ba u Thlen u la teh ia ka Rilang, Ka Kynshi kam sngewthuh ei ei hynrei ka la ngat sbak ha u khwai ba riam u thlen. U Thlen u la teh lang hangta ia ka Rilang bad ka Kyn-shi. Dei hangne, ka Rilang bad ka Kynshi kisa kyndit bynriew, ki iohi iwei ia iwei, haki kynjri

u Thlen, kumta ki la ia pyrta baroh arngut "Ah sangsot ia ngi". Dei na kane ka daw haduh mynta ngin shem ba ka Rilang bad ka Kynshi ki ia dambit lang ha kawei ka jaka. Dei na ka daw ba u Thlen u la khum lang ia ki.

LAKUT

